

УДК 378.37.014

Свіжевська С.А.

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ РОБОТОДАВЦІВ ТА СТУДЕНТІВ
ДЛЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ**

*Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»,
Дніпропетровськ, пр.К.Маркса,19, 49005*

UDC 378.37.014

Svizhevska S.A.

**PECULIARITIES OF INVOLVEMENT OF EMPLOYERS AND STUDENTS
FOR EDUCATION QUALITY**

*National Mining University
Dnipropetrovsk, Karl Marx Avenue, 19, 49005*

У даній роботі наведено огляд матеріалів, що розглядають питання залучення роботодавців та студентів до оцінки якості освіти, з подальшим узагальненням і висновками.

Ключові слова: якість освіти, професійні компетенції, конкурентоспроможна економіка

This paper provides an overview of materials that are considering bringing employers and students to assess the quality of education, followed by generalizations and conclusions.

Key words: quality of education, professional competence, competitive economy

Поняття «якість освіти» міцно увійшло в коло питань, пов'язаних з розвитком і вдосконаленням системи освіти як в Україні, так і за кордоном.

Словосполучення «якість освіти» вперше в Україні з'явилося в Законі України «Про вищу освіту» (2002 р), що породило велику кількість різних практик такого контролю, ініціювало розробки відповідних теоретичних

концепцій, перетворившись в основний фактор сталого зростання інтересу вчених до даної проблеми.

Сьогодні проблема якості освіти - одна з центральних у сучасній освітній політиці та науці. Для успішного вирішення цієї проблеми просто необхідно навчитися оцінювати, і оцінювати коректно, якість освіти.

Сама процедура оцінки якості багатогранна. Деякі сторони цієї процедури висвітлені досить повно і застосовуються давно в системі освіти.

Виходячи з підходу до розуміння якості освіти, можна виділити наступні блоки показників якості.

1. Якість викладацького складу.
2. Стан матеріально-технічної бази навчального закладу.
3. Мотивація викладацького складу.
4. Якість навчальних програм.
5. Якість студентів.
6. Якість інфраструктури.
7. Якість знань.
8. Інноваційна активність керівництва.
9. Впровадження процесних інновацій
10. Затребуваність випускників
11. Конкурентоспроможність випускників на ринку праці.
12. Досягнення випускників.

Але є й певні сторони, які слабо представлені в методичних розробках, рекомендаціях та інших матеріалах з оцінки якості освіти. Йдеться про залучення до оцінки якості роботодавців і студентів.

У державних освітніх стандартах другого покоління не подані відомості щодо врахування думки роботодавців та студентів з оцінки якості освіти. Хоча участь представників роботодавців в організації та проведенні практик, роботі державних екзаменаційних і атестаційних комісій можна вважати однією з форм оцінки якості підготовки.

У державних освітніх стандартах питанню оцінки якості освіти має бути присвячено окремий розділ. При цьому студентам і представникам роботодавців повинна бути надана можливість оцінювання змісту, організації та якості навчального процесу в цілому, а також роботи окремих викладачів. І це дуже важливо, так як питання «відірваності» системи освіти від реального виробництва назріло вже давно. А що стосується студентів, то вони є безпосередніми споживачами освітніх послуг і зсередини здатні помітити недоліки освітньої установи, непомітні для зовнішнього середовища.

Так думку роботодавців слід врахувати :

- при формуванні професійних компетенцій, на основі яких розробляються професійні стандарти;
- при розробці державних освітніх стандартів на основі професійних стандартів;
- при реалізації державних освітніх стандартів, спрямованих на отримання позначених професійних компетенцій;
- при визначенні ступеня сформованості професійних компетенцій в рамках обраної спеціальності.

Крім розробки компетенцій важливу роль у співпраці з роботодавцями відіграє організація виробничої практики та стажувань, спільні розробка навчальних програм і керівництво написанням курсових і дипломних робіт на всіх стадіях підготовки молодих фахівців.

24 листопада 2010 року, на VII з'їзді Федерації роботодавців України був презентований концептуальний стратегічний документ – проект Маніфесту роботодавців України. На півроку під егідою Федерації роботодавців України був відкритий національний дискусійний майданчик під назвою **«Конкурентоспроможний бізнес – заможна країна»**.

Більшість з вимог до реформ, задекларованих роботодавцями у Маніфесті ще в листопаді 2010 року знайшли своє здійснення у нормативно-правових актах, що розроблялись та приймалися протягом наступних років. Це свідчить про вірно прогнозовану роботодавцями діяльність на перспективу, про

усвідомлення владою важливості практичної реалізації запропонованих нами реформ.

У Маніфесті зокрема визначаються наступні позиції щодо реформ у сфері професійної освіти:

1 Створення конкурентоспроможної системи генерування знань:

1.1 Підготовка законопроектів про внесення змін до Законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність» та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (щодо коригування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки), розробка та ухвалення законопроекту «Про державну підтримку галузевої науки» .

1.2 Утворення науково-навчальних центрів на базі провідних державних університетів (академій) та створення системи дослідницьких університетів.

1.3 Оптимізація співвідношення між обсягами бюджетного фінансування фундаментальних, прикладних наукових досліджень та розробок з урахуванням оцінки їх результативності за секторами науки та розпорядниками бюджетних коштів. Перехід до фінансування науково-технологічних розробок переважно за результатами проведення відкритого конкурсу.

1.4 Запровадження системи грантової підтримки вітчизняних вчених на проведення наукових досліджень.

1.5 Формування та підтримка в актуальному стані електронної бази даних про створену науково-технічну продукцію за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, розроблення відповідного програмного забезпечення.

1.6 Створення Державного фонду прикладних наукових досліджень для підтримки реалізації перспективних науково-технічних проектів за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності та посилення конкурентного порядку їх відбору.

1.7 Поступове збільшення обсягу фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт шляхом залучення приватних інвестицій із використанням механізмів державно-приватного партнерства

2 Формування інноваційної інфраструктури та системи трансферу технологій:

2.1 Створення мережі інноваційно-технологічних кластерів як полюсів інноваційного розвитку та групування навколо них малих інноваційних підприємств.

2.2 Створення системи моніторингу інноваційного розвитку економіки.

2.3 Створення та забезпечення функціонування системи електронних інформаційних баз даних результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і дисертацій з можливістю доступу до неї через Інтернет та створення спеціалізованого Інтернет-сайту.

2.4 Прийняття проекту Закону України “Про наукові парки” спрямованого на підвищення ефективності використання науково-технологічного потенціалу України в цілому та її провідних вищих навчальних закладів.

3 Розвиток системи управління інтелектуальною власністю

3.1 Гармонізація законодавства України у сфері правової охорони інтелектуальної власності із законодавством ЄС, внесення до Верховної Ради України проекту відповідного закону.

3.2 Проведення узагальнення та систематизації науково-технічної та економічної інформації, зокрема патентної та патентно-ліцензійної.

3.3 Сприяння патентуванню перспективних винаходів за кордоном.

4 Стимулювання попиту на інновації:

4.1 Впровадження європейських принципів державного стимулювання інноваційної діяльності для всіх її учасників незалежно від форми власності.

4.2 Запровадження державного замовлення на інноваційну продукцію.

4.3 Запровадження механізму інвестиційно-інноваційного податкового кредиту у вигляді відтермінування сплати податку на прибуток на період виконання інвестиційних (інноваційних) проектів.

4.4 Сприяння інноваційній діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, шляхом підготовки та внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про стимулювання

інноваційного виробництва та випуску високотехнологічної продукції в Україні».

5 Інтеграція науково-технічного потенціалу України в світове господарство:

5.1 Створення умов для стажування вітчизняних студентів та спеціалістів у провідних наукових центрах світу.

5.2 Стимулювання українського приватного капіталу до участі у дослідницьких проектах у складі транснаціональних фінансово-промислових груп, інноваційних кластерів та транснаціональних стратегічних альянсів – МОН – 2009 – 2014 роки;

Очікувані результати:

- активізація інноваційної складової розвитку економіки;
- збільшення кількості підприємств, що виробляють інноваційну та високотехнологічну продукцію;
- збільшення кількості наукових розробок, впроваджених у виробництво;
- створення мережі інноваційних кластерів,
- оптимізація структури бюджетних витрат на науку та збільшення обсягів приватних коштів, що спрямовуються у сферу фінансування наукових розробок;
- розширення участі українських учених у європейських дослідницьких проектах.

6 Створення конкурентоспроможної освіти

6.1 Підвищення якості освітніх послуг:

- Ліквідація диспропорцій між професійно-кваліфікаційною структурою фахівців, що готуються освітніми закладами та попитом на ринку праці;
- Забезпечення участі роботодавців в підготовці навчальних програм, освітніх і професійних стандартів, формування державного замовлення.
- Запровадження системи формування планів підготовки фахівців з урахуванням прогнозів економічного розвитку та потреб роботодавців.

- Переорієнтація навчальних програм на збільшення частини практичного компонента, масштабне запровадження програм стажування на виробництві.

- До 2015 року диспропорція між професійно-кваліфікаційною структурою фахівців, що готуються освітніми закладами та попитом на ринку праці має складати не більше 15%.

- Підвищення якості вищої освіти:

- Розробка та прийняття проекту нової редакції Закону України «Про вищу освіту» (щодо адаптації законодавства до вимог Болонського процесу та приведення до потреб економіки), в якому передбачити запровадження розподілу навчальних програм академічного й практичного профілю у вищих навчальних закладах та розвиток професійно-орієнтованої вищої освіти.

- Створення незалежних кваліфікаційних центрів, у тому числі для підтвердження кваліфікації в європейській системі стандартів.

- До 2015 року мінімум 2 українських вищих навчальних заклади мають бути присутніми в основних міжнародних рейтингах найкращих університетів.

6.2 Подолання дефіциту кваліфікованих спеціалістів робітничих професій:

- Розробка і прийняття Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти, якою передбачаються конкретні заходи із підвищення якості професійно-технічної освіти, підвищення престижності робітничих професій, виділяються кошти на модернізацію навчального обладнання та устаткування професійно-технічних навчальних закладів, а також впровадження в освітній процес сучасних комп'ютерних технологій.

- Розробка і прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо вдосконалення управління професійно-технічною освітою), який передбачатиме збільшення повноважень органів місцевого самоврядування в управлінні профтехосвітою, підвищить автономність навчальних закладів у розпорядженні матеріальними, фінансовими та кадровими ресурсами, а також більш широкого залучення роботодавців до навчального процесу, зокрема розширення програм практики та стажування учнів.

Запропоновані заходи призведуть до значного підвищення якості професійно-технічної освіти, відповідності отримуваних в процесі освіти знань та навичок до сучасних вимог та збільшення кількості випускників професійно-технічних навчальних закладів. До 2015 року рівень дефіциту кваліфікованих спеціалістів робітничих професій має становити не більше 5%.

6.3 Розробка довгострокової та стабільної державної стратегії розвитку системи освіти:

- Розробка і прийняття Закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку освіти в Україні».

- Реформування законодавства в сфері освіти та приведення його у відповідність до сучасних потреб соціально-економічного розвитку України та стандартів Європейського союзу.

6.4 Прийняття Закону України «Про національну систему кваліфікацій» та розробка на його основі Національної рамки кваліфікацій, що відповідатиме стандартам ЄС та дозволить побудувати сучасну систему освіти, що ґрунтується на оцінці компетенцій людини та визнає результати неформального навчання.

Оскільки приведення законодавства України до вимог сучасності та стандартів ЄС передбачає глибоку реформу національної системи освіти, запровадження системи кваліфікацій має бути поетапним. Федерація роботодавців України докладатиме зусиль для забезпечення прийняття відповідного законопроекту до 2012 року. Розробка та запровадження Національної рамки кваліфікацій буде відбуватися протягом 2012-2015 року. Станом на 2015 рік планується розробка професійних стандартів і модульних програм навчання та формування вимог компетенцій не менше ніж для 300 професій.

Національний план дій на 2013 рік (Указ Президента України № 128/2013 «Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство,

конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»») також визначає, що за участю роботодавців має бути продовжена робота з розробки та затвердження стандартів вищої та професійно-технічної освіти з конкретних професій.

Університети України мають бути готовими до наступної взаємодії з роботодавцями. Освітньо-професійна програма (ОПП), освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та, насамперед, навчальний план, проходять узгодження з роботодавцями. Практики, представники підприємств, організацій, інших структур залучаються до експертизи навчальних планів ОПП і ОКХ ще на етапі їх розробки, включаються до складу робочих груп з розробки галузевих стандартів. Ідеальний варіант, коли представники роботодавців беруть участь у навчальному процесі університету, проводять навчальні заняття, беруть участь у роботі атестаційних та екзаменаційних комісій. Таким чином, здійснюється постійний контроль над розробкою навчального плану, складанням і змістом освітніх програм.

Найбільш адекватна, різнобічна оцінка роботодавцями якості професійної освіти може бути дана тільки після того, як випускник вузу зможе проявити себе на практиці, на робочому місці у конкретного роботодавця, так як тільки тоді можна виявити, наприклад, наскільки сформовані такі загальнокультурні компетенції, як готовність до кооперації з колегами, роботи в колективі; здатність знаходити організаційно-управлінські рішення і готовність нести за них відповідальність; здатність критично оцінювати свої достоїнства і недоліки, намітити шляхи і вибрати засоби розвитку достоїнств і усунення недоліків; усвідомлення соціальної значущості своєї професії, володіння високою мотивацією до виконання професійної діяльності.

Однак залучення окремих роботодавців не може розглядатися як достатня міра для оцінки якості вищої освіти, оскільки роботодавці нерідко схильні оцінювати якість підготовки випускників з точки зору конкретної сфери, галузі діяльності, професії, спеціальності або навіть окремої, «своєї» компанії. Тому необхідно залучати громадські організації роботодавців.

Існує модель залучення роботодавців до оцінки якості підготовки випускників освітнього закладу, що припускає оцінку компетенцій випускників на заключних етапах навчання - у період роботи державної атестаційної комісії, а також при державній акредитації освітнього закладу і роботи в експертних комісіях. При цьому для підвищення ефективності участі роботодавців в експертних оцінках освітніх установ різних типів і навчаються необхідно проводити навчання та атестацію роботодавців для притягнення їх в якості експертів в Акредитаційній комісії України.

Разом з тим, слід також удосконалювати зовнішню оцінку якості професійної освіти на основі більш широкої участі в ній громадських і професійних організацій, формуючи критерії об'єктивної зовнішньої оцінки на принципах взаємодії ринку праці і сфери освіти.

З урахуванням викладеного є доцільною наступна модель залучення роботодавців до оцінки якості освіти. Безсумнівно, що взаємодія з роботодавцями має починатися з спільної розробки нормативної бази: розробка державних освітніх стандартів, розробка і коректування основних освітніх програм. Далі роботодавець повинен брати участь у навчальному процесі: організація та проведення виробничих практик, проведення навчальних занять, участь у підсумковій атестації. Особливу увагу тут слід звернути на організацію та проведення виробничих практик. Роботодавці часто докоряють вузам, що підготовку випускників занадто теоретизовано. Але при цьому багато роботодавців самі стали формально підходити до проведення виробничих практик. При цьому у програші залишаються всі сторони освітньої діяльності: студенти не закріплюють теорію і не отримують практичних навичок; роботодавці не передають знання студентам - потенційним працівникам, при цьому залишається нез'ясованим і поточний рівень підготовки студента; вузи не коригують в належній мірі навчальний процес, не отримавши рекламації роботодавців. Так, при підсумковій атестації студентів, при прийомі випускників на роботу, роботодавці висловлюють свої зауваження щодо якості підготовки, але хотілося б їх отримувати вчасно, у навчальному процесі. Слід

зазначити, що багатьом підприємствам і організаціям не до навчального процесу, так як вони знаходяться на межі виживання або є інші об'єктивні причини. Але ж є й такі, які звикли просто «використовувати» випускників, нічого не вкладаючи в навчальний процес.

Ще одним пунктом у процедурі оцінки якості звичайно має бути участь роботодавців у роботі різних експертних комісій, насамперед при акредитації вузів. Можливо також створення комісій, з метою виявлення рівня підготовки студентів, з ініціативи роботодавців, професійних співтовариств. При цьому слід звернути увагу на те, що учасники експертних комісій повинні бути підготовлені до такої роботи і змогли б об'єктивно судити про якість підготовки.

І, нарешті, останньою формою оцінки якості повинен бути статистичний збір інформації. Сюди входить і проведення вузами опитувань роботодавців за спеціально розробленими анкетами, і спостереження самими роботодавцями за молодими фахівцями, так як тільки в процесі роботи і після закінчення деякого часу після випуску можна більш повно судити про сформованість компетенцій, представлених у галузевих стандартах.

Таким чином, оцінка якості підготовки випускників для роботодавців включає не тільки спостереження з боку і висловлювання зауважень, але і їх безпосередню участь у процесі підготовки кадрів.

Розглянемо питання залучення студентів для оцінки якості освіти, який представляється специфічним.

Порівняння літератури з питань залучення роботодавців та студентів до оцінки якості освіти показує абсолютне переважання публікацій, в яких розглядаються питання, що відображають думки роботодавців. І це цілком зрозуміло. В Україні в цілому не склалися міцні і давні традиції урахування думки студентського середовища щодо якості викладання або в більш широкому сенсі якості освіти в тому чи іншому ВНЗ, хоча певні позитивні приклади є. Вирішальна роль тут належить і Студентській раді університету.

Одним з конкретних шляхів залучення студентів до оцінювання якості освіти є встановлення тісного контакту і співробітництва зі студентськими радами ВНЗ і факультетів. Іншими ефективними способами може бути опитування студентів-випускників після завершення державних іспитів і захисту дипломних робіт щодо якості викладання тих чи інших навчальних дисциплін та участь студентів у роботі вчених рад ВНЗ і факультетів також може використовуватися для ознайомлення з думкою студентства з питання якості освіти.

У ряді зарубіжних країн студенти входять в керівництво незалежних національних органів за якістю. В основному вибирають від одного до трьох представників або зі списку кандидатів, що відповідають розробленим заздалегідь критеріям, або з членів студентської профспілки.

З урахуванням вище викладеного однією з основних форм участі у процедурі оцінки якості студентами є активне студентське самоврядування: студентські ради факультетів, гуртожитків, вузу, студентські профспілки. Також обов'язковим є проведення різних опитувань з подальшим аналізом та рекомендаціями. Але тут закладений одне питання. Так, зворотній зв'язок зі студентами буде налагоджена, але якого роду інформацію зможуть отримати вузи. Студенти зможуть оцінити соціальні умови, психологічну атмосферу, доступність викладу матеріалу, умови проживання в гуртожитку, доступність інформаційних ресурсів, стан матеріальної бази. А як бути, наприклад, з змістом і обсягом дисциплін, змістом навчального плану? Адже найчастіше студент не тільки не може об'єктивно оцінити структуру та зміст зазначених позицій, а й уявлення не має, що там має бути. Тому коректніше було б говорити про часткову оцінку якості освіти студентами, думка яких безсумнівно потрібно враховувати при веденні освітньої діяльності.

Що стосується інформації про структуру та зміст освітньої програми, то її можна отримати, але тільки не від студентів, а від випускників. Адже випускники, попрацювавши деякий час за фахом, познайомившись з передовими технологіями та обладнанням, починають розуміти, що їм було

необхідно при навчанні у вузі. Тому вузам необхідно підтримувати зв'язок з випускниками з метою отримання рекомендацій і побажань.

Необхідно також і залучення студентів до роботи експертних комісій, насамперед при акредитації. Такі студенти також мають бути спеціально підготовлені до такої діяльності.

І найголовніше, при оцінці якості освіти студентами повинна бути реакція вузів на ті зауваження та побажання, які вони висловлюють.

На закінчення, слід відзначити, що якість освіти залежить не тільки від освітнього закладу, але й не меншою мірою від самих студентів та роботодавців.

Література:

1. Указ Президента України № 128/2013 Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»
2. Маніфест роботодавців України «Конкурентоспроможний бізнес – заможна країна» Київ-2011
3. Концепция обеспечения качества образования в РосНОУ [Электронный ресурс]:http://www.rosnou.ru/pub/00_Nataly/Important/Ka4estvo/Norm_baza/Kontseptsiya_obespech__kach_.doc
4. Поспелов В.К. Практика и проблемы привлечения студентов и работодателей к оценке качества высшего экономического профессионального образования [Электронный ресурс]:
http://expertnica.ru/sbornik/articles_doc/pospelov.doc
5. Болотов В.А., Круглов В.И., Шаулин В.Н., Трифонова О.Д., Соловьев Б.Б. «Развитие системы оценки качества образования». Сборник «Построение Общероссийской системы оценки качества образования и региональных систем оценки качества образования» [Электронный ресурс]:
http://s_1.chu.edu54.ru/doc/Sbornik_materialov_po_itogam_ovehhanija_OSOKO.doc

6.   Анализ зарубежного опыта по формированию условий для развития институтов оформления независимой оценки качества образования [Электронный ресурс]: <http://www.oko-rf.ru/filedocs/docs236.doc>
7.   *Таксономія якості вищої освіти за первинними чинниками зовнішнього середовища, учасниками та мотиваціями учасників* Свіжевська С.А., Ямковий В.А.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/Taksonomija_jakosti.php
8.   На шляху до незалежної акредитації. Свіжевська С.А. Засідання Науково-методичної комісії за галуззю знань 0503 «Розробка корисних копалин» Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. 15-16 березня 2012 року., м. Дніпропетровськ.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/Na_shljaxy_do.php
9.   Практика і проблеми залучення студентів і роботодавців до оцінки якості вищої інженерної освіти" Свіжевська С.А.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/praktika-i-problemi-zaluchennya-student-v-robotodavts-v-do-ots-nki-yakost-vishcho-nzhenerno-osv-ti.php
10.   Показники і критерії суспільно-професійної незалежної акредитації Свіжевська С.А.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/pokazniki-kriter-susp-lno-profes-yno-nezalezno-akreditats.php
11.   Удосконалення організаційного механізму акредитації. Свіжевська С.А.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_aksr/ydoskonalennja_organizaciunogo.php

References:

1. Decree of the President of Ukraine № 128/2013 on the National Action Plan for 2013 to implement the program of economic reforms for 2010-2014 "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State"
2. Manifesto of Employers of Ukraine "Competitive business - prosperous country" Kyiv-2011
3. The concept of quality assurance in RosNOU
http://www.rosnou.ru/pub/00_Nataly/Important/Ka4estvo/Norm_baza/Kontsepsiya_obespech__kach_.doc
4. Pospelov VK Practice and problems attracting students and employers to assess the quality of higher economic vocational education [electronic resource]:
http://expertnica.ru/sbornik/articles_doc/pospelov.doc
5. Bolotoff VA, VI Kruglov, Shaulina VN, Trifonov OD, Soloviev BB "Development of the system of quality education." Collection of "Building a national system for assessing the quality of education and regional systems for assessing the quality of education" [electronic resource]:
6. Analysis on Formation zarubezhnoho Experience uslovyy for development ynstytutov clearance Independent evaluation of qualities of Education [Электронныу resource]: <http://www.oko-rf.ru/filedocs/docs236.doc>
7. Taxonomy of the quality of higher education in the primary environmental factors, actors and motivations of participants' Yamkoviy VA Svizhevska SA
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/Taksonomija_jakosti.php
8. Towards an independent accreditation. Svizhevska S.A. Scientific Meeting of the teaching commission industry knowledge 0503 "Development of mineral resources" Scientific and technical council of the Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine. 15-16 March 2012., Dnipropetrovsk.
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/Na_shljaxy_do.php
9. Practice and problems involving students and employers to assess the quality of higher engineering education" Svizhevska SA

http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/praktika-i-problemi-zaluchennya-student-v-robotodavts-v-dots-nki-yakost-vishcho-nzhenerno-osv-ti.php

10. Indicators and criteria for social and professional independent accreditation" Svizhevska SA

http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/pokazniki-kriter-susp-lno-profes-yno-nezalezhno-akreditats.php

11. Improving the institutional mechanism of accreditation. Svizhevska SA

http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/statti_akr/ydoskonalennja_organizaciunogo.php